

Masarykova univerzita

Fakulta sociálních studií

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Vztah mezi EU a WTO

písemná verze referátu do kurzu EU jako globální aktér (EVS137)

Vypracoval: **Tomáš Petr** (UČO 107179)

Evropská studia – Politologie

bakalářské prezenční studium

Imatrikulační ročník 2003

Přednášející: **Mgr. David Müller**

V Brně 19. října 2004

Co je WTO

V roce 1948 sepsalo 23 zemí všeobecnou dohodu o clech a obchodě (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT). Primárním cílem dohody bylo snížení celních sazeb, časem ale začala pokrývat i oblast obchodu se službami, právo duševního vlastnictví a necelních bariér pro obchod. Jednání z let 1986-1994 (Urugvajské kolo) vedlo k založení Světové obchodní organizace (World Trade Organization, WTO). Zatímco GATT byla spíše jednacím fórem, WTO si vydobyla uznávanou pozici mezinárodní instituce dohlížející na uplatňování smluv podepsaných v rámci GATT/WTO.

WTO je klíčovou globální institucí zaměřenou na mezinárodní obchod. Své sídlo má ve švýcarské Ženevě a sdružuje 148 zemí světa (zatím poslední země, Kambodža, byla přijata 13. října 2004), další, přibližně tři desítky zemí mají status pozorovatele. Organizační struktura WTO se nijak nevymyká podobě ostatních celosvětových organizací. Vrcholným orgánem je Konference ministrů scházející se nejméně jednou za dva roky, na nichž mohou být přijímána rozhodnutí ve všech záležitostech týkajících se mnohostranných dohod. Každý člen WTO vysílá na Konferenci jednoho zástupce.

Jednou z nejdůležitějších funkcí WTO je řešení konfliktů mezi znesvářenými obchodními partnery. K tomu využívá tzv. Mechanismus řešení sporů (Dispute Settlement Body), který opravňuje jakoukoliv zemi uplatnit obchodní sankce vůči státu, který zavedl bariéry omezující mezinárodní obchod. Prvním krokem „poškozené“ strany je podání stížnosti na jinou zemi. Ta je potom posouzena Tribunálem WTO, jenž sestává ze tří nevolených úředníků a probíhá za zavřenými dveřmi. Žalovaná strana se sice může proti rozhodnutí Tribunálu odvolat, ale po něm už je rozhodnutí definitivní a vstupuje v platnost. Poražená strana má tři možnosti: buď zruší nebo omezí nepohodlný zákon tak, aby vyhovoval požadavkům WTO, může také platit trvalé kompenzace vítězné zemi anebo se připravit na obchodní sankce.

EU a WTO

ES zpočátku nebyla smluvní stranou GATT, byly jimi pouze jednotlivé členské státy, ačkoliv již počátkem 60. let byla Evropská komise ustanovena jako společný jednacím hlas. V otázce společného vystupování členských států ES v rámci GATT nikdy nepanoval rozpor, jelikož si státy rychle uvědomily sílu jejich společného hlasu. V současnosti je ES uznána za plnoprávného člena WTO se všemi právy a povinnostmi a tvoří tudíž dohromady s ostatními 25 členskými státy Unie 26 členů WTO. Je třeba ještě podotknout, že v agendě WTO se

setkáme pouze s označením Evropská společenství (ES), nikoliv s pojmem Evropská unie. Je tomu tak z čistě právních důvodů, jelikož pouze Evropské společenství je členem.

Jak již bylo řečeno, Evropská komise vystupuje na většině jednání WTO jménem všech členských států. Členské státy mají možnost upravovat své vzájemné pozice v tzv. Výboru čl. 133 (pojmenován podle čl. 133 konsolidované smlouvy o Evropském společenství, kde je upravena příslušná problematika). Výbor je speciální pracovní skupinou Rady. Následná vyjednávací pozice Komise v souvislosti s jednáním ve WTO je dosahováno konzultací s tímto výborem.

I když Komise zastupuje státy Unie na téměř všech jednáních WTO, mohou nastat situace, kdy tomu tak není. Jsou to zejména případy, kdy se dostává do sporu právo jednotlivých členských států Unie s politikou WTO a jež nespadá do kompetence Unie – např. zákony na ochranu duševního vlastnictví. Jednotlivé členské státy dále mohou částečně samostatně vystupovat v Rozpočtovém, Finančním či Administrativním výboru WTO.

EU je v současnosti největší světový dovozce a vývozce zboží pokrývající 19,1% světového vývozu a dovozu. Stejně tak zabírá s 24,3 % i dominantní postavení na trhu se službami. Jako nynější největší ekonomická mocnost má EU eminentní zájem na podpoře, uvolňování a maximální liberalizaci celosvětového obchodu. V souvislosti s tím EU silně podporuje současné kolo jednání v rámci WTO, nazvané Doha Development Agenda (DDA), jež začalo v listopadu 2001 a má být ukončeno v lednu 2005. Agenda má posílit WTO jako multilaterální instituci, vylepšit současná pravidla jednání a napomoci rozvojovým zemím vstoupit do WTO. Cílem je dosáhnout většího stupně globalizace v oblasti obchodu.

WTO vydává pravidelné zprávy týkající ekonomické situace a obchodních politik jednotlivých členů organizace. EU (poslední zpráva je z července 2002), Spojené státy, Kanada a Japonsko, jakožto největší obchodní subjekty jsou hodnoceny každé 2 roky, dalších 16 největších obchodních partnerů každé 4 roky a zbylí členové každých 6 let. I když WTO hodnotí postoj a přínosy Unie k liberalizaci obchodu především kladně najdou se i kritické body. Mezi nejvíce vytykané patří omezení v oblasti dovozu textilu a textilních výrobků (kvóty by měly být zrušeny k 1. lednu 2005) a zemědělská politika EU.

EU, WTO a současnost

V současnosti jsou nejpalčivějšími obchodními problémy EU zrušení kvót na dovoz textilu a textilních výrobků z třetích zemí a spor mezi EU a USA v souvislosti s dotacemi evropskému leteckému konsorciu Airbus.

Textil: Evropská unie se v současnosti chystá čelit dopadům zrušení dovozních kvót na textil od 1. ledna 2005. Komise sice představila plán, jehož cílem je povzbudit konkurenceschopnost evropského textilního průmyslu i čelit očekávanému přílivu laciného čínského zboží, avšak v nejhorším případě hodlá využít ochranných doložek z dohod o vstupu Číny do WTO.

Airbus: Na začátku října 2004 podaly Spojené státy stížnost k WTO na údajně nepovolené dotace EU pro konsorcium Airbus. USA argumentují tím, že dotace pro Airbus byly opodstatněné před 35 lety, kdy se v Evropě výroba velkých osobních letadel rodila. Podle USA jsou nyní subvence zbytečné, když Airbus prodává více letadel než americký Boeing. Spor bude zřejmě muset rozhodnout WTO, jelikož naděje na vzájemné urovnání sporu ochably po schůzce dvou čelních představitelů EU a USA pro obchod. Navíc EU hodlá kontrolovat taktéž stížností k WTO na postoj USA k Boingu.

Literatura a internetové zdroje:

www.wto.org

- portál Světové obchodní organizace

www.europa.eu.int

- portál Evropské unie

www.idnes.cz

- zpravodajský server

www.ihned.cz

- zpravodajský server

konsolidovaná Smlouva o Evropském společenství